

АКТУАЛИЗИРАНА СТРАТЕГИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЦЕНТРАЛЕН РЕГИСТЪР НА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА И НА ЕЛЕКТРОНЕН РЕГИСТЪРЕН ЦЕНТЪР НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

1. Въведение

С решение на Министерския съвет от 28 април 2005 г. беше приета *Стратегия за създаване на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център на Република България* (наричана за кратко „Стратегията от 2005 г.“), която имаше за цел да очертае приоритетите и етапите на въвеждането на модерна централизирана електронна регистърна система. Стратегията предвиждаше поэтапното изграждане на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център и последващо свързване или включване към Електронния регистърен център и на други съществуващи регистри.

В изпълнение на стратегията бяха предприети редица мерки, като най-значимата от тях беше реформата в търговската регистрация и създаването на централен електронен търговски регистър, за чието водене отговаря Агенцията по вписванията към Министерството на правосъдието. Част от заложените в стратегията дейности обаче не бяха изпълнени и общата цел на реформата – създаване на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център – не беше реализирана.

Осъществените в хода на изпълнението на стратегията дейности, както и все по-широкото навлизане на новите технологии във всички сфери на обществения живот, налагат приемането на актуализирана *Стратегия за създаване на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център на Република България*, която да анализира и обобщи постигнатите до този момент резултати и въз основа на тях да очертае по-нататъшните стъпки, необходими за успешното приключване на регистърната реформа в България.

Актуализирането на стратегията е необходимо и с оглед на развиващата се международна правна рамка и свързаните с това поети или предстоящи ангажименти на България в качеството ѝ на държава – членка на Европейския съюз (във връзка с въвеждането на *Директива 2003/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 ноември 2003 година относно повторната употреба на информацията в обществения сектор*) и на Съвета на Европа (във връзка с *Конвенцията на Съвета на Европа за достъп до официални документи*, която все още не е подписана от България). Продължаването на реформата на регистърната система ще съдейства и за изпълнение на целите и задачите на международната инициатива Партньорство за открито управление, към която България се присъедини през 2012 г.

2. Цел

Настоящата актуализирана стратегия има за цел: 1. да направи анализ и оценка на постигнатите резултати от изпълнението на *Стратегията за създаване на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център на Република България*; 2. да актуализира мерките, сроковете и отговорните институции по отношение на неизпълнените дейности; и 3. да приведе стратегията в съответствие с актуалната правно-институционална рамка на официалните регистри в България.

3. Оценка на изпълнението на Стратегията за създаване на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център на Република България

Стратегията от 2005 г. предвиждаше регистърната реформа да протече в рамките на три етапа (1. създаване на Централен регистър на юридическите лица, 2. създаване на Електронен регистърен център и 3. включване и свързване на други регистри), като успоредно с тях следваше да се извърши и реформата в имотната регистрация и създаването на Централен имотен регистър.

3.1. Първи етап: създаване на Централен регистър на юридическите лица

Стратегията от 2005 г. предвиждаше като първи етап създаването на Централен регистър на юридическите лица, който да съдържа регистрационните данни за всички юридически лица на частното право, учредявани чрез регистрацията (без вероизповеданията, политическите партии и синдикалните организации), държавните и общинските предприятия и другите юридически лица на частното право, учредявани не по силата на регистрацията, както и всички юридически лица на публичното право.

Изпълнението на първия етап беше разделено на подетапи и следваше да приключи до края на март 2006 г. Повечето от дейностите по отделните подетапи обаче или не бяха реализирани въобще или бяха изпълнени със закъснение (таблица 1).

Таблица 1: Изпълнение на подетапите от първия етап от Стратегията за създаване на Централен регистър на юридическите лица и на Електронен регистърен център на Република България

Подетап	Изпълнение
Създаване на централен електронен търговски регистър и регистър на кооперациите	Изпълнен със закъснение. С влизането в сила на Закона за търговския регистър на 1 януари 2008 г. започна да функционира централен електронен търговски регистър, в който се регистрират всички търговци, включително кооперациите и клоновете на чуждестранни търговци. Търговският регистър се води от Агенцията по вписванията към Министерството на правосъдието.
Създаване на централен електронен регистър на юридическите лица с нестопанска цел	Не е изпълнен. Юридическите лица с нестопанска цел продължават да се регистрират от окръжните съдилища по местонахождението на седалището им, а юридическите лица с нестопанска цел, извършващи дейност в обществена полза, се регистрират и в отделен регистър към Министерството на правосъдието
Създаване на централен електронен регистър на държавните предприятия	Изпълнен със закъснение. Всички държавни и общински предприятия, създадени като търговски дружества, се регистрират на общо основание в Търговския регистър. Държавните предприятия, които са образувани със закон и не са търговски дружества, също се регистрират в Търговския регистър, но по специален ред.
Създаване на централен електронен регистър на другите частноправни субекти, учредени не по силата на регистрацията	Не е изпълнен. Все още няма създаден централен електронен регистър на частноправните субекти, които не се учредяват по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел. В зависимост от вида им те се регистрират в различни регистри, водени от различни институции съобразно различни нормативни актове. Всички тези субекти са регистрирани в регистър БУЛСТАТ, но това е вторичен регистър, който не удовлетворява изискванията на стратегията.

Създаване на централен електронен регистър на държавните учреждения	Не е изпълнен. Все още няма създаден централен електронен регистър, който да съдържа данни за всички държавни учреждения. По силата на Закона за администрацията е създаден Административен регистър, в който се вписва информация за административните структури на изпълнителната власт (ръководни органи и техните правомощия, структура на администрацията и функции на звената в нея, обща численост на служителите, брой на заетите и на незаетите длъжности, данни за контакт и др. В регистъра обаче не се вписват данни за държавните учреждения извън изпълнителната власт.
---	--

Като цяло, първият етап от Стратегията от 2005 г. не е изпълнен и понастоящем Централен регистър на юридическите лица в България не съществува. От съставните му регистри, както са описани в Стратегията от 2005 г., в момента функционират само централният електронен търговски регистър, централният електронен регистър на кооперациите и централният електронен регистър на държавните предприятия, като всички те са обединени в започналия работа на 1 януари 2008 г. Търговски регистър. В съответствие с предвиденото в Стратегията от 2005 г. новият Търговски регистър се води от Агенцията по вписванията към Министерството на правосъдието.

За да бъде успешно приключен първият етап от Стратегията от 2005 г. е необходимо още създаването на централен електронен регистър на организациите с нестопанска цел, централен електронен регистър на частноправните субекти, учредени не по силата на регистрация, и централен електронен регистър на държавните учреждения.

3.2. Втори етап: създаване на Електронен регистърен център

Стратегията от 2005 г. предвиждаше като втори етап създаването на Електронен регистърен център, който да обедини създадения Централен регистър на юридическите лица, съществуващия Централен регистър на особените залози при Министерството на правосъдието, както и водените регистри на неперсонифицираните образувания на частното право, които подлежат на регистрация по специални закони или разполагат със специална правоспособност.

Вторият етап от Стратегията от 2005 г. следваше да приключи до края на септември 2006 г., но към момента дори не е започнал. Освен че липсва Централен регистър на юридическите лица, не са предприети и необходимите стъпки за обединяването на Търговския регистър в сегашния му вид със съществуващия Централен регистър на особените залози към Министерството на правосъдието. По този начин все още не е налице предвиденото в Стратегията от 2005 г. съсредоточаване на информацията за лицата и предоставените от тях обезпечения и избягване на ненужното дублиране на информация в различни регистри с произтичащия от това риск от грешки и несъответствия.

Като част от втория етап на Стратегията от 2005 г. беше предвидено цялостно инкорпориране на функциите на регистър БУЛСТАТ в новосъздадения Електронен регистърен център. Тази мярка беше частично изпълнена с преминаването на регистър БУЛСТАТ към Агенцията по вписванията на 11 август 2005 г. и с отпадането на задължението за търговците да се регистрират в регистър БУЛСТАТ, което от 1 януари 2008 г. вече се извършва от Търговския регистър. За останалите субекти обаче, които не попадат в обхвата на Търговския регистър (юридически лица с нестопанска цел, учебни заведения, лечебни заведения, читалища и др.), задължението за регистрация в регистър БУЛСТАТ продължава да е в сила.

3.3. Трети етап: включване и свързване на други регистри

Стратегията от 2005 г. предвиждаше като трети (дългосрочен) етап включването или свързването на други съществуващи и новосъздадени регистри (данъчните регистри, регистри за МПС, ЕСГРАОН, Централния имотен регистър и др.) към Електронния регистърен център.

Към момента все още дори не е започнало създаването на предпоставки за включването и свързването на други регистри. С влизането в сила на новия Семейен кодекс на 1 октомври 2009 г. Агенцията по вписванията започна да администрира новосъздадения публичен електронен регистър на имуществените отношения на съпрузите. Това е единственият нов регистър създаден към Агенцията по вписванията от приемането на Стратегията от 2005 г. досега. Нито един друг регистър, съществуващ или новосъздаден, все още не е включен или свързан с останалите регистри, водени от Агенцията по вписванията.

3.4. Изграждане на Централен имотен регистър

Към момента на приемането на Стратегията от 2005 г. реформата в имотната регистрация вече беше започнала, но поради невъзможността да се прецени продължителността на този процес той не беше обособен в самостоятелен етап. Вместо това беше предвидено дейностите по изработването на кадастър и имотен регистър да протичат едновременно с реформата в системата за регистрация по отношение на лицата и създаването на Електронен регистърен център.

Проектът за изграждане на интегрирана информационната система на кадастъра и имотния регистър започна през май 2006 г. През април 2007 г. стартира пилотно внедряване на системата в четири служби по вписванията, както и първоначално внедряване в три служби по вписванията. Окончателното внедряване на системата започна в началото на септември 2008 г. и приключи в края на януари 2009 г. Успоредно с дейността по въвеждането на интегрираната информационна система се работи и по сканиране и въвеждане на данни от нотариални актове, като данните, генерирани след сканиране на нотариалните актове и индексирани по определени показатели се мигрират в интегрираната информационна система с цел създаване на структурирана информация, необходима за изготвяне на имотни партии.

По отношение на създаването на електронна кадастрална карта работата все още не е приключила и се очаква да завърши през 2015 г. Към края на 2011 г. по данни от Отчета за изпълнение на целите за 2011 г. на Агенцията по геодезия, картография и кадастър площта на одобрена или в процес на създаване кадастрална карта и регистър е 2 016 225 ха, представляваща 18,16 % от територията на България.

4. Състояние на регистърната система в България

От приемането на Стратегията от 2005 г. досега бяха предприети редица мерки за подобряване на състоянието на системата от официални регистри. В резултат на това някои от най-важните регистри, като Търговския регистър, бяха трансформирани в централни електронни регистри и успешно функционират като такива. Реформата обаче не обхваща всички съществуващи регистри и в някои сфери регистриите продължават да не са централизирани и/или да се водят на хартиен носител.

Продължаването на регистърната реформа следва да се основава на цялостен анализ на състоянието на регистърната система в България, който подробно да опише всички съществуващи към момента официални регистри и връзката между тях. За основа на подобен анализ могат да послужат резултатите от извършените през последните няколко години проучвания по темата от различни неправителствени организации като докладите *Развитие на гражданското общество в България: тенденции и рискове* на Центъра за изследване на демокрацията (2010 г.) и *Оценка*

на дейността на Централен регистър за ЮЛНЦ при Министерство на правосъдието на Българския център за нестопанско право (2010 г.), портала към публичните регистри (www.publicregisters.info), създаден от Програма Достъп до информация през 2011 г., и др.

Представеният по-долу кратък преглед на по-важните регистри, в които се вписват различните видове юридически лица, дава обща представа за изобилието от регистри, регистриращи органи и регистрационни производства, потвърждавайки нуждата от продължаване на реформата.

4.1. Търговски регистър

С влизането в сила на Закона за търговския регистър на 1 януари 2008 г. започна работа новият Търговски регистър към Агенцията по вписванията. Той представлява електронна база данни, съдържаща обстоятелствата и актовете, подлежащи на вписване или обявяване, за всички еднолични търговци, търговски дружества, кооперации, държавни предприятия и клонове на чуждестранните търговци.

Търговците и клоновете на чуждестранни търговци, вписани в търговския регистър и в регистъра на кооперациите при окръжните съдилища, бяха длъжни да се пререгистрат в новия регистър до 31 декември 2011 г. Едноличните търговци и клоновете на чуждестранните търговци, за които не е била поискана пререгистрация в този срок или са получили влязъл в сила отказ за пререгистрация, се считат за заличени от 1 януари 2012 г., а фирмените им дела се архивират от съда. Дейността на непререгистриралите се търговски дружества и кооперациите се прекратява на 1 януари 2012 г.

От създаването си до края на април т.г. в Търговския регистър са били извършени общо 204 154 нови регистрации, 488 800 пререгистрации и 49 581 заличавания (таблица 2).

Таблица 2: Новорегистрирани, пререгистрирани и заличени търговци (01.01.2008 г. – 30.04.2012 г.)

Година	Новорегистрирани търговци	Пререгистрирани търговци	Заличени търговци
2008	53 224	128 543	3 316
2009	45 256	78 696	6 998
2010	39 478	133 113	14 192
2011	45 884	114 680	21 709
2012 (януари – април)	20 312	33 768	3 366
Общо	204 154	488 800	49 581

Източник: Агенция по вписванията

Търговският регистър приема и обработва заявления както на хартиен носител, така и по електронен път. От създаването си до края на април т.г. в Търговския регистър са постъпили над два милиона заявления, като се наблюдава тенденция на постоянно увеличаване на заявленията, подавани по електронен път, за сметка на тези на хартиен носител (таблица 3).

Таблица 3: Постъпили заявления

Година	Постъпили заявления на гише	Постъпили заявления по интернет	Общо постъпили заявления
2008	348 971 (86 %)	28 038 (14 %)	377 009
2009	339 860 (80 %)	81 254 (20 %)	421 114
2010	490 491 (73 %)	183 095 (27 %)	673 586
2011	365 578 (62 %)	218 022 (38 %)	583 600
2012 (януари – април)	51 310 (55 %)	41 743 (45 %)	93 053
Общо	1 596 210 (74 %)	552 152 (26 %)	2 148 362

Източник: Агенция по вписванията

Очакванията, заложи в Стратегията от 2005 г., че Търговският регистър ще бъде в състояние да се самоиздържа, се оправдаха. Приходите от дейността на регистъра значително надвишават разходите за неговото функциониране. За сравнение, през 2011 г. Търговският регистър е генерирал приходи на обща стойност 26 005 158 лв., което е почти два пъти повече от всички разходи на Агенцията по вписванията за същия период (14 921 269 лв.).

4.2. Регистър на юридическите лица с нестопанска цел

Състоянието на регистъра на юридическите лица с нестопанска цел не се е променило след приемането на Стратегията от 2005 г. Юридическите лица с нестопанска цел продължават да се регистрират от окръжния съд по местонахождението на тяхното седалище. Липсва централен електронен регистър и на практика съществуват 28 отделни регистъра, които се водят на хартиен носител. Процедурата по регистрация и вписване на промени е под формата на охранително съдебно производство.

Обобщена информация за броя на регистрираните в окръжните съдилища организации с нестопанска цел не се събира. Няма и централизирана база данни с информация за всички такива организации. Справки могат да се правят единствено в съда, където съответната организация е регистрирана. Съдебният характер на производството по регистрация и вписване на промени също създава редица трудности и е свързано с допълнителни разходи на време и средства. Съществуват и противоречия в практиката на различните окръжни съдилища.

Индикация за броя на тези организации дава само регистър БУЛСТАТ, където те също подлежат на вписване. Според последната налична обобщена информация към 31 декември 2007 г. в регистър БУЛСТАТ са били вписани 26 696 юридически лица с нестопанска цел (22 078 сдружения, 4 560 фондации и 58 клона на чуждестранни юридически лица). От 1 януари 2008 г. до края на април т.г. в регистъра са били вписани нови 8 201 юридически лица с нестопанска цел (таблица 4). Като се има предвид, че годишно се прекратяват около 60 такива юридически лица, това означава, че понастоящем броят им е около 30 000.

Таблица 4: Юридически лица с нестопанска цел, вписани в регистър БУЛСТАТ

Година	Сдружения	Фондации	Клонове на чуждестранни юридически лица	Общо
2008	2 063	249	4	2 316
2009	1 711	213	7	1 931
2010	1 591	225	3	1 819
2011	1 427	211	6	1 644
2012 (януари – април)	430	61	0	491
Общо	7 222	959	20	8 201

Източник: Регистър БУЛСТАТ

Юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност, освен в регистъра към съответния окръжен съд, подлежат на регистрация и в централен регистър при Министерството на правосъдието. Дублирането на регистрацията по отношение на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност създава редица проблеми, включително поради липса на уредба на правното положение на организациите, регистрирани в обществена полза от съда, но неполучили регистрацията в централния регистър към Министерството на правосъдието.

Сериозен проблем представлява и недостатъчната надеждност на водения от Министерството на правосъдието регистър, който е непълен и често се срещат неточности относно регистрираните субекти.

4.3. Регистър на държавните учреждения

Централен регистър на държавните учреждения на практика не съществува. Единствено по отношение на органите на изпълнителната власт по силата на *Закона за администрацията* се поддържа т.нар. Административен регистър. В него се съдържа информация за административните структури на изпълнителната власт, включително ръководни органи и техните правомощия, структура на администрацията и функции на звената в нея, обща численост на служителите, брой на заетите и на незаетите длъжности, данни за контакт и др. Регистърът е електронен, но има преди всичко информационна цел.

Регистри, съдържащи информация за държавните органи извън системата на изпълнителната власт, не съществуват. Не се регистрират и различните държавни юридически лица, създадени по силата на специални закони. Такива са Българската телеграфна агенция, Българската академия на науките, Нотариалната камара, Камарата на частните съдебни изпълнители, Българският лекарски съюз, Българският зъболекарски съюз, Българският фармацевтичен съюз, Българският ветеринарен съюз и много други.

Информация за тези правни субекти се съдържа единствено в регистър БУЛСТАТ, в който обаче всички справки се извършват срещу заплащане.

4.4. Регистри на други частноправни субекти

Според действащото законодателство освен юридическите лица – търговци, и юридическите лица с нестопанска цел съществуват и други видове юридически лица, които се учредяват при условията и по реда на специални закони и подлежат на регистрация в специални регистри.

4.4.1. Читалища

Читалищата и читалищните сдружения са юридически лица с нестопанска цел. Според *Закона за народните читалища* те се регистрират в два регистъра: веднъж в регистъра на организациите с нестопанска цел към съответния окръжен съд, в района на който се намира тяхното седалище, така и в централен публичен регистър към министъра на културата. Регистрацията в окръжния съд е първичната регистрация и читалището се смята за възникнало от датата на вписването му в този регистър. Регистрацията в централния регистър към министъра на културата е вторична, но не се извършва служебно, а е задължение на читалищното настоятелство. На читалищата, които не са вписани в централния регистър не се предоставят субсидии от държавния и общинския бюджет, както и държавно и общинско имущество за ползване.

Към 14 май 2012 г. в централния регистър са вписани 3 518 читалища и 13 читалищни сдружения. Централният регистър към министъра на културата е публичен и достъпът до него през интернет е безплатен. Информацията в регистъра обаче не е пълна и има читалища, за които липсват част или всички данни, подлежащи на вписване.

4.4.2. Училища, детски градини и обслужващи звена

По данни на Националния статистически институт през учебната 2011/2012 г. броят на детските градини и училищата е както следва: детски градини – 2 112; общообразователни училища – 2 091, в т.ч. 69 частни; специални училища – 75 (от тях оздравителни – 13, за деца с умствена изостаналост – 48, възпитателни училища интернати – 4, социално-педагогически интернати – 4 и за деца с увреден слух, с нарушено зрение и логопедични – 6); професионални училища – 477, в т.ч. 58 частни (от тях професионални гимназии – 414, професионални колежи – 36, училища по изкуствата – 22 и професионални училища – 5).

Според *Закона за народната просвета* всички държавни и частни училища, детски градини и обслужващи звена са юридически лица. Тяхното възникване като правни субекти обаче не е обвързано с вписването в определен регистър, а с обнародването на заповедта за учредяването им в „Държавен вестник“.

Министерството на образованието, младежта и науката води регистър на училищата и детските градини, който е електронен и публичен. Регистърът съдържа означение за вида заведение, начина на финансиране, смените на обучение, имената на директора и информация за контакт (адрес, телефон на директора, помощник-директора и канцеларията, факс, електронна поща и интернет страница).

Вписванията в регистъра се извършват служебно, а регистърът като цяло има изцяло информативна цел. Значение за възникването и съществуването на съответното училище или детска градина има единствено обнародването на заповедта за създаването му в „Държавен вестник“.

Според *Закона за народната просвета* регистърът трябва да съдържа информация за всички държавни и частни училища, детски градини и обслужващи звена. За учебната 2011/2012 година обаче в регистъра са вписани общо 3 000 такива заведения, т.е. с повече от 1 000 по-малко от общия брой според Националния статистически институт.

За разлика от училищата и детските градини, настоятелствата, които могат да бъдат създавани към тях (независими доброволни сдружения за подпомагане на развитието и материалното осигуряване на съответните заведения) са юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност и като такива се регистрират в окръжния съд, в района на който се намира тяхното седалище, както и в централния регистър към министъра на правосъдието. В регистъра към Министерството на образованието, младежта и науката информация за регистрираните настоятелства към училищата и детските градини не се вписва.

4.4.3. Висши училища

По данни на Националния статистически институт през учебната 2011/2012 г. в България има 53 висши училища – 45 университета и висши специализирани училища и 8 самостоятелни колежа.

Според *Закона за висшето образование* висшите училища са юридически лица и възникват като такива от датата на обнародване в „Държавен вестник“ на решението на Народното събрание за тяхното създаване. Аналогично на училищата и детските градини, висшите училища възникват като правни субекти без да е необходима специална регистрация.

В Министерството на образованието, младежта и науката се води публичен електронен регистър на висшите училища. Вписването в него се извършва служебно и не поражда специфични правни последици.

В регистъра на висшите училища са вписани всичките 53 висши училища, осъществяващи дейност през учебната 2011/2012 г. По подобие на регистъра на училищата и детските градини, регистърът на висшите училища също има предимно информационно предназначение, но предоставя много по-ограничен обем информация – дата на издаване и валидност на акредитацията, оценка на висшето училище и акредитирани професионални направления.

4.4.4. Медицински заведения

По-голямата част от медицинските заведения са търговски дружества или кооперации и като такива подлежат на регистрация в Търговския регистър. Такива са всички видове лечебни заведения за извънболнична помощ (амбулатории за първична и/или специализирана медицинска помощ, медицински и медико-дентални центрове, диагностично-консултативни центрове, медико-диагностични и медико-технически лаборатории и дентални центрове), както и лечебните заведения за болнична помощ (болници за активно лечение, за долекуване и продължително лечение и/или за рехабилитация). Търговски дружества или кооперации са още домовете за медико-социални грижи, центровете за психично здраве, центровете за кожно-венерически заболявания, комплексните онкологични центрове, хосписите, диализните центрове и тъканните банки.

Освен в Търговския регистър тези лечебни заведения се регистрират и в специални регистри на лечебните заведения. Регистрите са два вида в зависимост от вида на лечебното заведение. Лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите се регистрират в регионалните здравни инспекции, а лечебните заведения за болнична помощ, центровете за психично здраве, центровете за кожно-венерически заболявания, комплексните онкологични центрове, домовете за медико-социални грижи и диализните центрове се регистрират в Министерството на здравеопазването.

Лечебните заведения за извънболнична помощ и хосписите са на регистрационен режим. Регистрацията е задължителна, извършва се по инициатива на съответното лечебно заведение и осъществяването на дейност без регистрация е

административно нарушение. Регистърът е публичен и съдържа пореден номер, дата на издаване на удостоверение за регистрация, данни за лечебното заведение (име, седалище, капитал, единен идентификационен код), видове дейности, за които е регистрирано лечебното заведение и др.

Лечебните заведения за болнична помощ, центровете за психично здраве, центровете за кожно-венерически заболявания, комплексните онкологични центрове, домовете за медико-социални грижи и диализните центрове са на разрешителен режим и могат да извършват дейност само след получаване на разрешение, издадено от министъра на здравеопазването. Министерството на здравеопазването води регистър на получените разрешения лечебни заведения. Регистърът е публичен и съдържа номер и дата на разрешението за лечебна дейност, данни за лечебното заведение (име, седалище, капитал, единен идентификационен код и единен регистрационен номер, адрес на осъществяване на дейността), ниво на компетентност на съответните структури, имената на членовете на управителните и контролните органи, видовете лечебни дейности, за които е издадено разрешението и др.

Според *Закона за лечебните заведения* има и няколко вида лечебни заведения, които се създават по специален ред, който не изисква регистрация нито в Търговския регистър, нито в специалните регистри. Такива са центровете за спешна медицинска помощ (28), центровете за трансфузионна хематология (5), лечебните заведения за стационарна психиатрична помощ, домовете за медико-социални грижи, в които се осъществяват медицинско наблюдение и специфични грижи за деца (31), както и лечебните заведения към Министерския съвет, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на правосъдието и Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Тези лечебни заведения се създават и преобразуват от Министерския съвет по предложение на министъра на здравеопазването и са юридически лица на бюджетна издръжка за специфичните си функции.

4.4.5. Културни институти

Според *Закона за закрила и развитие на културата* културните институти са държавни или общински културни организации, които се създават със специален закон или с акт на орган на изпълнителната или местната власт. Те могат да бъдат държавни, държавни към ведомства извън Министерството на културата, общински и регионални. Като културни институти са създадени и функционират държавните и общински театри, музеи, библиотеки, галерии и др. Всички културни институти са юридически лица. За разлика от частните културни организации, които могат да бъдат само лица, регистрирани по реда на *Търговския закон*, на *Закона за юридическите лица с нестопанска цел* или на *Закона за кооперациите*, създаването на държавните и общинските културни институти не изисква регистрация.

Министерството на културата поддържа информационен регистър на културните организации и институти. Вписването в регистъра става въз основа на заявление, което съответната културна организация или институт подава преди започване на дейността си. Регистърът се поддържа върху хартиен носител и в електронна база данни и е публичен. С измененията от 2011 г. на издадената от Министерството на културата *Наредба № Н-1 от 14 март 2007 г. за информационния регистър на културните организации* е въведено изискване за осигуряване на достъп до регистъра чрез интернет страницата на Министерството на културата, но това все още не е реализирано на практика.

4.4.6. Юридически лица по Закона за адвокатурата

Законът за адвокатурата урежда създаването и дейността на няколко вида особени юридически лица, които не са нито търговци, нито юридически лица с нестопанска цел. Някои от тях не подлежат на регистрация въобще, други се регистрират в специални регистри.

Адвокатските дружества като форма на съвместно упражняване на адвокатска професия са юридически лица. Те се вписват в специален регистър на адвокатските дружества към окръжния съд, в района на който се намира тяхното седалище, като преди това се регистрират и от съответния адвокатски съвет. Юридическото лице възниква от датата на вписване в регистъра към окръжния съд. Регистрите към окръжните съдилища са публични, но не са електронни. Единен електронен регистър на адвокатските дружества се води от Висшия адвокатски съвет въз основа на информацията от регистрите на адвокатските съвети. Този регистър обаче е вторичен и макар да съдържа леснодостъпна и подробна информация за адвокатските дружества, има по-скоро информационна цел.

Адвокатските колегии също са юридически лица. Те се откриват, преобразуват и закриват с решение на Висшия адвокатски съвет без да подлежат на задължителна регистрация, освен в регистър БУЛСТАТ.

Юридическо лице е и Висшият адвокатски съвет – ръководният орган на българската адвокатура. Висшият адвокатски съвет е особен вид юридическо лице, което се създава по силата на закона и не подлежи на задължителна регистрация.

5. Дейности, отговорни институции и срокове

Дейностите по осъществяването на целите на стратегията са разделени на два основни етапа. Първият етап е аналитичен и обхваща работата по проучване на състоянието на регистърната система в България и идентифициране на съществуващите видове правни субекти и правния режим, приложим по отношение на тяхното създаване, преобразуване и прекратяване. Вторият етап е правно-технически и обхваща дейностите по подготовка на необходимите изменения в правната рамка и техническото създаване на новите регистри.

А. Аналитичен етап

Дейност А.1: Анализ на състоянието на регистрите на юридическите лица в България

Описание на дейността: изготвяне на анализ на съществуващите регистри на юридическите лица, включващ следната информация за всеки отделен регистър:

- правно основание за воденето на регистъра;
- институция, поддържаща регистъра;
- видове юридически лица, подлежащи на вписване;
- процедура по регистрация, вписване на промени и заличаване, включително описание на необходимите документи и размер на дължимите таксите;
- правно значение на вписването, включително правни последици (санкции) за невписаните юридически лица;
- формат на регистъра (електронен и/или на хартиен носител);
- степен на централизация (централен регистър, централен регистър с териториални поделения, териториални регистри);
- процедура за достъп, включително издаване на справки, удостоверения, търсене по конкретен параметър или ключова дума);
- статистика за броя на регистрираните субекти общо и по видове;

- статистика за натовареността на регистъра по години, включително брой нови регистрации, брой вписвания на промени, брой заличавания, брой извършени справки и др.
- издръжка на регистъра, включително годишен бюджет, източници на финансиране, годишен размер на разходите и др.
- човешки ресурси, включително численост на персонала, структура на администрацията, ръководство, специфични изисквания за заемане на определени длъжности и др.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието съвместно с министерствата и другите държавни органи, водещи регистри на юридически лица.

Срок: 12 месеца от приемане на стратегията.

Резултат: доклад за регистрите на юридическите лица в България.

Дейност А.2: Идентифициране на видовете и броя на съществуващите юридически лица

Описание на дейността: изготвяне на анализ на видовете юридически лица по българското право, включващ следната информация за всеки отделен вид юридическо лице:

- правна уредба, включително законова и/или подзаконова уредба;
- процедура за учредяване на юридическото лице, включително изисквания към учредителите, учредителни документи (статут, договор, учредителен акт, акт на държавен орган), необходими разрешения (ако е приложимо), момент на възникване на юридическото лице;
- структура, включително минимален брой членове, управителни и контролни органи, органи, които представляват юридическото лице и др.
- предмет на дейност, включително задължителни дейности, ограничения и забрани за извършване на определени дейности и др.
- финансиране, включително допустими източници на финансиране, ограничения и забрани на определени видове финансиране, ограничения и забрани на определени видове разходи, отчетност, данъчно-правен режим и др.
- регистрация, включително задължителна и/или доброволна регистрация, процедура по регистрация, правни последици при липса на регистрация;
- статистика за броя на съществуващите юридически лица от съответния вид.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието съвместно с министерствата и другите държавни органи, водещи регистри на юридически лица.

Срок: 12 месеца от приемане на стратегията.

Резултат: доклад за юридическите лица в България.

Дейност А.3: Финансов анализ

Описание на дейността: изготвяне на финансов анализ на разходите по изграждането на Централния регистър на юридическите лица, включващ следната информация:

- разходи за разработване и внедряване на информационна система, обслужваща Централния регистър на юридическите лица;
- разходи за допълнителни помещения и техническо оборудване, необходимо за функционирането на Централния регистър на юридическите лица;

- разходи за допълнителен персонал, необходим за функционирането на Централния регистър на юридическите лица;
- възможни източници на финансиране за изграждането на Централния регистър на юридическите лица;
- обоснована прогноза за приходите и разходите на Централния регистър на юридическите лица през първите пет години от създаването му, включително прогноза за разходите по пререгистрацията на юридическите лица, вписани в други регистри;
- обоснована прогноза за средствата, които ще бъдат спестени от спирането на работата на останалите регистри на юридически лица, които ще бъдат заменени от новия Централен регистър на юридическите лица;
- препоръки за оптимизиране на разходите по създаването на Централния регистър на юридическите лица.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието, Министерство на финансите, Агенция по вписванията.

Срок: 12 месеца от приемане на стратегията.

Резултат: доклад за финансирането на изграждането на Централния регистър на юридическите лица.

Б. Правно-технически етап

Дейност Б.1: Подготовка и приемане на Закон за централния регистър на юридическите лица

Описание на дейността: подготовка на проект, внасяне и приемане на Закон за централния регистър на юридическите лица. Законът следва да уреди следната материя:

- общи положения: предмет и цел на закона, основни принципи, приложно поле и институция, отговаряща за воденето на регистъра (Агенция по вписванията);
- регистърно производство, включително общи положения и особени правила за вписване на юридическите лица, които не възникват по силата на регистрация;
- публичност, включително достъп до регистъра, извършване на справки и издаване на удостоверения;
- финансиране на регистъра, включително такси, други източници на финансиране, допустими разходи;
- административно-наказателни разпоредби, включително видове нарушения, размер на санкциите и процедура за съставяне на актове и налагане на наказания;
- допълнителни разпоредби: определения на основните понятия, използвани в закона;
- преходни и заключителни разпоредби, включително правила за пререгистрация.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието, Министерски съвет, Народно събрание.

Срок: 12 месеца от приключване на аналитичния етап.

Резултат: Закон за централния регистър на юридическите лица.

Дейност Б.2: Подготовка и приемане на промени в нормативната уредба на юридическите лица в България

Описание на дейността: подготовка на промени във всички закони, уреждащи създаването и дейността на юридически лица. Промените следва да бъдат добавени в Преходните и заключителните разпоредби на Закона за централния регистър на юридическите лица и да предвиждат:

- задължение за вписване на всяко новосъздадено юридическо лице и на последващите промени в подлежащите на вписване обстоятелства в Централния регистър на юридическите лица в България: ако юридическото лице възниква по силата на регистрация (сдружения, фондации и др.), задължението следва да бъде вменено на управителните органи на новосъздаденото юридическо лице, а ако юридическото лице възниква по силата на друг акт вписването следва да става служебно;
- отмяна на задължението за регистрация в досегашните регистри, в които са се вписвали съответните юридически лица, с изключение на политическите партии и вероизповеданията, за които съдебният контрол при учредяването им следва да се запази;

Отговорни институции: Министерство на правосъдието, Министерски съвет, Народно събрание.

Срок: 12 месеца от приключване на аналитичния етап.

Резултат: Преходни и заключителни разпоредби към Закона за централния регистър на юридическите лица.

Дейност Б.3: Подготовка и приемане на промени в нормативната уредба на Агенцията по вписванията

Описание на дейността: подготовка на изменения и допълнения в Устройствения правилник на Агенцията по вписванията, уреждащи съответните промени в структурата и организацията на дейността на Агенцията по вписванията и правомощията ѝ по отношение на воденето на Централния регистър на юридическите лица.

Отговорни институции: Министерски съвет, Министерство на правосъдието, Агенция по вписванията.

Срок: 12 месеца от приключване на аналитичния етап.

Резултат: Постановление на Министерския съвет за изменение на допълнение на Устройствения правилник на Агенцията по вписванията.

Дейност Б.4: Подготовка и приемане на подзаконовата уредба на дейността на Централния регистър на юридическите лица

Описание на дейността: подготовка и приемане на наредба, уреждаща воденето, съхраняването и достъпа до Централния регистър на юридическите лица. Наредбата следва да уреди следните въпроси:

- Общи положения: предмет на правна уредба, определение за регистъра, основни принципи и др.;
- Заявления: образци, видове заявления, съдържание на видовете заявления, документи, които се прилагат към заявленията и др.;
- Водене на регистъра: съдържание на електронните партиди (раздели, групи и полета), подаване на заявления, жалби и искания и приемане на актове на държавни органи, регистърно производство, поправяне на грешки и непълноти, запазване на фирма (за юридическите лица с нестопанска цел);

- Съхраняване на регистъра: мерки за сигурност, техническо оборудване и технологии, архивиране и др.;
- Достъп до регистъра: достъп чрез Интернет, искане и извършване на справки, искане и издаване на удостоверения, предоставяне на цялата база данни или на части от нея, достъп по служебен път и др.
- Единен идентификационен код: начин на формиране и промяна при преобразуване.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието, Агенция по вписванията.

Срок: 12 месеца от приключване на аналитичния етап.

Резултат: Наредба за водене, съхраняване и достъп до Централния регистър на юридическите лица.

Дейност Б.5: Изграждане на Централния регистър на юридическите лица

Описание на дейността: разработване, внедряване, проверка и пускане в действие на информационна система за обслужване на Централния регистър на юридическите лица. Системата следва да е съвместима със системата на Търговския регистър с оглед осигуряване на възможност за бъдещото обединяване на двата регистъра в един. Системата следва да има същата функционалност както тази, обслужваща Търговския регистър, и да предоставя на потребителите същия обем възможности за извършване на вписвания и справки по електронен път.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието, Агенция по вписванията.

Срок: 6 месеца от приемане на нормативните актове по дейности Б.1, Б.2, Б.3 и Б.4.

Резултат: функционираща информационна система на Централния регистър на юридическите лица.

Дейност Б.6: Пререгистрация на юридическите лица в Централния регистър на юридическите лица

Описание на дейността: пререгистрация на юридическите лица в новия Централен регистър на юридическите лица. Юридическите лица с нестопанска цел и останалите юридически лица, възникващи по силата на регистрация, следва да могат да се пререгистрират в новия регистър в срок от три години от влизане в сила на Закона за централния регистър на юридическите лица чрез подаване на заявление, придружено от удостоверение за актуално състояние. След този срок юридическите лица, които не са се пререгистрирали, следва да бъдат прекратени и заличени от съдебните регистри. За останалите юридически лица, създадени по силата на други актове, следва да бъде вменено задължение на управителните им органи да подадат заявление за вписване в срок от една година и съответни финансови санкции при неспазването му.

Отговорни институции: Министерство на правосъдието, Агенция по вписванията.

Срок: 3 години от влизане в сила на Закона за централния регистър на юридическите лица.

Резултат: функциониращ Централен регистър на юридическите лица с информация за всички активни юридически лица – нетърговци.

Дейност Б.7: Обединяване на Търговския регистър с Централния регистър на юридическите лица

Описание на дейността: обединяване на Търговския регистър и Централния регистър на юридическите лица в общ регистър, воден от Агенцията по вписванията. По този начин в един централен и електронен регистър ще бъде обединена информацията за всички юридически лица в България.

Отговорни институции: Министерски съвет, Министерство на правосъдието, Агенция по вписванията.

Срок: дългосрочно.

Резултат: Централен регистър на юридическите лица с информация за всички юридически лица в България.